

« zurück blättern vor »

GRUCA subst. f., ab 1532. **1)** ‘Gersten-, Hafergrütze, Graupen’ – ‘kasza jęczmienna, owsiana, krupy’: 1532 BartBydg 66, SPXVI o 1534 FalZioł I 72d, SPXVI *Też fok chmielow z gruczą jęczmienną / iesth tho dobra gruczka tym ktorzy miewaią bolenie głowy.* o 1542 Cresc. 166, L *Krupy owieśne, u nas gruczą zowią.* o 1561 1.Leop.Prov. 27, L *Gdybyś stłukł głupiego w moździerz, iako gruczę biią piŃtalem, nie będzie odjęte od niego głupstwo iego.* o 1564 SienLek 15v, SPXVI *uczyni iakoby rzadkie ciaŃto / albo gęŃtą gruczę.* o 1604 Jurk.Trag. 106 *Gęsim ich trunkiem poja, karmią s[z]kapią gruczę.* o [LBel.] 1788–1793 Dykc.Med. 2 441, L *Gruca nie co innego iest, tylko owies lub orkisz, otlukany z lupiny, i potłuczony.* – SPXVI, MAĆZ, CN, TR, L, SWIL, SW sowie BAN, SPA 1916, SPA 1929 (barb.). **2)** ‘Haferbrei; einfaches Essen’ – ‘owsianka; proste jedzenie’: 1534 FalZioł V 40, SPXVI *Przy tym Mamka ma iadać wilgotne karmie. Jako Ńą polewki, to iest / Gruca / Migdałowa polewka.* o (†1611) 1613 Syr.Ziel. 988, L *Poléwkę z owsa warzoną pospolicie gruczą zowią.* o (1621) 1643 CN *grucá / owśianká.* o (†1696) 1764 Pot.Syl. 398, L *On sobie żyie gruczą, choć mu specyały pieką.* o [LBel.] (1863) 1870 Kremer *gruca.* – SPXVI, CN, L, SWIL, SW sowie SPA 1916, SPA 1929 (barb.). ◊ **Etym: 1)** mhd. *grütze* subst. n. (f.), ‘Grütze, Grützbrei’, LEX. **2)** mhd. *grûz* subst. m. (f.), ‘Korn von Sand oder Getreide’, LEX. ❖ Die Entlehnung könnte mit einer neuen Technik (das Schroten) zusammenhängen (s. die Beschreibung im Beleg von 1788–93). Der Erstbeleg für Inhalt 2(a) ordnet *gruc(z)a* dem Oberbegriff *polewka* ‘dicke Suppe’ bzw. ‘gekochter Brei’ zu. Inhalt 2(b) hat zwar eine Entsprechung im Deutschen (s. Etymologie), jedoch zeigt der Beleg aus Pot[[ocki]] Syl, L daß sich die Bedeutungsübertragung im Polnischen unabhängig vollziehen konnte.

« zurück blättern vor »